

Forord

I nærværende nummer af Landbohistorisk Tidsskrift bringer vi tre artikler, der har stor spændvidde i tema og kronologi. Den første artikel er skrevet af museumsinspektør ved Nordjyllands Historiske Museum Lise Andersen. Artiklen afdækker stubmøllens udbredelse og udvikling i en periode, der strækker sig fra middelalderen, til den afløses af den hollandske vindmølle i første halvdel af 1800-tallet. Forfatterens sigte med artiklen er dobbelt: først og fremmest at samle den væsentligste teknologihistoriske viden omkring stubmøllen i en syntesefremstilling, som dernæst suppleres med yderligere undersøgelser af udvalgte kildegrupper. Resultatet af undersøgelsen forlænger blandt andet den hidtil anerkendte periode, hvori man opførte nye stubmøller, med godt 50 år. Undersøgelsen understøtter ligeledes forfatterens påpegning af, at yderligere forskning i stubmøllens historie er nødvendig.

Den anden artikel "*Landbokulturen fra storhed i 1950'erne til velfærds-samfund, kommunalreformer og perifer position*" af professor Johs. Nørregaard Frandsen var egentlig tiltænkt en plads i sidste års dobbeltudgivelse om landbrugets udvikling i Danmark siden 1945, men af forskellige årsager bringes artiklen først i dette nummer. I artiklen beskriver Frandsen, hvordan velfærds-samfundets fremvækst i løbet af 1960'erne og den heraf afledte urbanisering for stedse ændrede landbokulturens og landbolivets status som noget centralt og værdibærende i den danske selvforståelse og nationale bevidsthed. Landsognet gik fra at være midtpunkt for hovedparten af landets befolkning til at blive "udkant" eller "periferi" i såvel økonomisk som social og kulturel henseende. Forfatteren trækker tråden helt op til den kommunale strukturreform i 2007 og viser, hvordan dannelsen af de nuværende storkommuner medførte et massivt funktionstab i de små og mellemstore provinsbyer, som har accelereret lokal butiksdød og fraflytning og medført en følelse af funktionsudtømmning og tab for de mennesker, der er tilbage.

I artiklen "*vil man målet, må man også ville midlerne*" har John V. Jensen, museumsinspektør ved Museet for Varde By og Omegn, undersøgt den politiske beslutningsproces omkring en ekspropriation af omfattende arealer i

Aal og Ho-Oksby kommuner i slutningen af 1960'erne. Mere end 100 lodsejere, heraf mange landbrugere, måtte dengang give afkald på deres ejendomme for at give plads til en massiv udvidelse af det militære øvelsesterræn ved Oksbøl. Jensen viser, hvorfor de lokale beboeres protester savnede den nødvendige gennemslagskraft, og hvorfor "almenvellet" i dette tilfælde måtte sejre over den private ejendomsret.

God læselyst.

På redaktionens vegne
Michael Nobel Jakobsen
Merete Bo Thomsen